

Дата: 11.09

Тема. Характерні композиції петриківського розпису. Центральні та дрібні елементи розпису. Насиченість та виразність малюнка.

Як і всі види декоративно-ужиткового мистецтва, петриківський розпис має свої, відмінні від інших, особливі риси, свої матеріали та інструменти, свої, не схожі на інші, елементи, особливості в побудові композиції. Найбільш яскравою характерною особливістю традиційного петриківського розпису є переважання рослинних мотивів, квіткових візерунків. А ще – створення фантастичних, небувалих у природі форм квітів, казкових птахів, звірів, комах, інших персонажів. Квіти, народжені в уяві петриківських майстрів, що жили серед прекрасної української природи, водночас природні та знайомі, і разом з тим незвичайні, стилізовані, казкові. Наприклад, «ружі», «цибульки», «кучерявки», «квіти-китиці», «квіти-метелики»...

Майстри у своїх роботах також передають красу садових та польових квітів. Це – троянди, жоржини, піони, мальви, ромашки, волошки, соняхи, духмяний горошок, конюшина. На багатьох малюнках ми бачимо важке золоте колосся, що символізує добробут, щедрість землі. А як же без ягід, на які така багата українська земля? Петриківчани

люблять зображувати рясні ягоди калини та винограду, а ще – порічки, полуницю, смородину, вишні.

Характерним для візерунків є зображення листя папороті, трьохпелюсткового полуничного листя, перистого ажурного листя та інших, яких і не існує в природі. А ще – багато різних бутонів, «китичок», суцвіть, травинок.

Часто в «петриківці» використовується образ жар-птиці, що не схожа ні на одну з існуючих птахів і водночас поєднала у собі красу всіх відомих птахів, - рясно оздоблена квітами, казковим пір'ям, ягодами. І сама, як квітка чи рясне барвисте суцвіття. Наче з райського саду прилетіла!

Петриківський розпис традиційно виконували на білому тлі (побілені стіни та білий папір «мальовок»), проте сучасні майстри роблять розписи на фоні різноманітних кольорів, зокрема синього, темно-зеленого, червоного, вишневого і навіть чорного. Для даного розпису характерним є те, що весь малюнок ніби розгорнутий по площині, має поверхневий вигляд. Усі елементи, часто зовсім різні за формою, кольором, розміром, ніби виростають із одного стебла. Деякі композиції містять кілька основних стебел. При цьому лінії стебел не перетинаються між собою, жоден елемент не заступає іншого, як це спостерігається у живописі.

Фігури птахів, звірів, людей мають стилізоване зображення. При цьому пропорції у зображеннях людей та тварин майже повністю дотримані. У зображеннях птахів спостерігається певна інтерпретація – перебільшені ті частини тіла, на які хотіли зробити акцент. Наприклад, небувалих розмірів хвіст, видовжена шия і т.п.

Професійні майстри «петриківки», здебільшого, малюють без попередньо накресленого контуру і не користуються вимірювальними інструментами. Деякі елементи, а це є особливістю петриківського розпису, виводять одним мазком (бутони, прості листки, ягоди). При малюванні ягід калини, винограду та деяких інших елементів майстри

часто користуються власним пальцем. При правильно зробленому натиску, добре передається об'ємність, сонячний відблиск. Дрібні елементи, які так вдало доповнюють композиції у петриківському розписі, називають «травичкою». Це і «горішки», «зернятка», завитки, роса. Для розписів притаманні чіткість кольорів, ажурність малюнка, свобода і безмежна фантазія у виконанні елементів. Здавалося б, у роботах майстрів використовуються ті ж базові елементи, але у кожного автора вони зовсім різні, неповторні, виконані поєднанням різних технік, відтінків. У цих малюнках – краса дніпровських степів, багатство української природи, яскраві барви навколишнього. А ще – поєднання у одній квітці краси та елементів кількох природних, що робить її ще більш особливою, розкішною, неповторною.

1. Робота за схемою «Центральні та дрібні елементи розпису»

Завдання: Пригадайте правила розміщення центральних та дрібних елементів

2. Бесіда з елементами демонстрації «Способи досягнення насиченості та виразності малюнка»

Композиційне та колірне рішення — основа виразності творів самобутніх майстрів петриківського розпису. Їхні декоративні композиції будуються на

контрасті основних і похідних кольорів. Для втілення художніх образів використовують насамперед рослинні, переважно квіткові орнаменти, що ґрунтуються на уважному вивченні природних форм та любовному відтворенні характерних рис кожної гілочки, квіточки, травинки, листочка. Зображення традиційно площинне, однопланове. Основні та другорядні елементи композиції врівноважені; вони ритмічно чергуються і не перекривають один одного.

Серед композиційних сюжетів петриківського розпису переважають декоративні панно, мальовки з різними мотивами («вазон», «букет», «фриз»), а також дивовижні птахи і звірі. Характеризується розмаїттям та яскравістю барв орнаментальної чи сюжетної композиції, химерністю і витонченістю стилізованих рослинних або тваринних форм.

Творче завдання

Створіть композиції засобами петриківського розпису за власним задумом